

Reflektioner och beskrivning av Skrivkultur år ett

Projekt Skrivkultur initierades av Peter Nyberg (PN) utvecklare av litteraturen som konstform, Regionbibliotek Region Jönköpings län. Projektet uppkom som en följd av den kartläggning av länets litterära aktörer som gjordes av PN 2016. I samband med det arbetet framkom att författarna i länet i främsta rummet saknar kostnadsfria samtal med professionella läsare som kan ta del av deras manuskript och som kan ge återkoppling på det skrivna. Avsikten med Skrivkultur har varit att svara upp mot önskemålen från de skrivande och därvidlag gynna såväl författare som litteraturen som konstform i Jönköpings län. Efter en urvalsprocess med ett tiotal sökande valdes Camilla Mollung (CM) ut att arbeta med författarna. CM är lärare i kreativt skrivande på högskolan i Jönköping och är utbildad lektör, vilket innebär att hon har erfarenhet av att hjälpa författare att utveckla sina texter och coacha dem i deras arbete.

Med utgångspunkt i ovan nämnda kartläggning samt i det nätverk som CM hade sedan tidigare påbörjades projektet med ett antal deltagare i augusti 2018. Ett trettiofem författare har fått sina texter lästa sedan dess. Några av dem har kommit så långt att de skickat sina manuskript vidare till förlag med möjlighet att bli utgivna. Enligt Förläggarföreningens VD Kristina Ahlinder refuseras 95% av de manus som skickas in årligen. Och av debutantmanus brukar man säga att det endast är en promille som blir antagna. Av våra 29 författare har hittills två gått vidare med det av Skrivkultur granskade manuskriptet och fått det utgivet. Det ena gavs ut på Carlsson bokförlag och det andra på Punkt förlag, som 2019 har en bok nominerad till Publishingpriset. Ungefär en tredjedel av projektets deltagare har hittills tagit sitt manuskript vidare till förlag och har blivit refuserade eller väntar fortfarande på svar. Andra är fortfarande inne i en bearbetningsprocess med mål att sedan försöka få möjlighet till publicering. Med andra ord har projektet redan gett en stor utdelning och vi återkommer längre fram till hur detta kan förbättras ytterligare.

Arbetsprocessen i skrivandet

Författare får oftast arbeta i många år innan hen möjligen kan få se sin bok i bokhandeln. Vanligt är att det tar två till tre år att skriva sina manuskript eftersom de flesta gör det vid

sidan av sitt ordinarie arbete enligt färsk statistik från Sveriges författarfond. Sedan kommer en bearbetningsprocess där man vanligen först skriver om sitt manuskript på egen hand och kanske använder några testläsare. Nästa steg för den skrivande blir att anlita en lektor, något som relativt sett kan vara mycket kostsamt. Även detta tar tid. Sedan får författaren tillbaka sin text med förslag på bearbetningar. När dessa är genomförda skickas texten till förlag och där är väntetiden vanligen minst tre månader innan författaren överhuvudtaget får ett svar. Svaret kan vara ja, nej eller ett nja med ett eller flera bifogade utlåtanden från förlagets egna lektörer. Dessa svar genererar sedan fortsatt arbete för författaren. Nja-svaret innebär att det finns en möjlighet att manuskriptet kan komma att bli antaget efter en bearbetning eller flera. Flera av Skrivkulturs författare har upplevt detta och några av manuskripten (se listan) har gått igenom den processen och kan nu få en ny chans. Med tanke på detta kan det vara svårt att se vilka effekterna kommer att bli i ett längre perspektiv av att tillhandahålla en kostnadsfri lektorshjälp för länets författare. Men sett till de mätbara aspekter som kan urskiljas redan nu blir projektet en framgångsfaktor vad gäller antalet utgivna böcker.

Värdet för varje enskild författare är svårare att mäta men skulle till exempel kunna vara att man får en ny blick på sitt skrivande. Resultatet av det kan vara att det kanske inte är just det manus som de deltagit med i Skrivkultur som blir debutverket. Vissa vill skriva klart för att sedan påbörja ett nytt projekt där de kan dra fördel av de nya insikter och kunskaper som de fått under handledningen i projektet. Ett flertal författare har återkommit med nya manus och vill få dem lästa vilket det inte funnits utrymme för inom tidsramen för projektet och med hänsyn till de nya deltagare som hittat till projektet under året – vilka bör få utrymme i första hand.

Författarmötet

Arbetsgången har varit sådan att CM först läst de tio inledande sidorna av en författares manus och sedan gett feedback på dem vid ett personligt möte. Detta möte har även gett utrymme för att tala om författarens skrivande i stort och vilka ambitioner hen har med sitt skrivande.

Samtalen har behandlat gestaltning, struktur, redigering och vad kreativt arbete egentligen innebär över lag och specifikt för individen. För författarna har det varit viktigt att få tala med någon som är insatt i hur branschen fungerar. Vanliga frågor har rört vilka förlag som finns, hur man ska välja förlag, hur skrivs ett följebrev eller vad finns det för alternativ när man fått många refuseringar? Något annat som lyftes i samtalen var vilka sammanhang författaren befinner sig i där hen kan tala om sitt skrivande och de allra flesta upplevde sig som ensamma i sin skrivande värld. Flera uttryckte en spontan önskan om att få ingå i en skrivarcirkel, men de visste inte hur de skulle hitta en. Under skrivardagen som nämns längre ner kunde detta tillgodoses.

Mest av allt behöver de skrivande någon som kan stötta dem och ta dem förbi flera spärrar av rädsla som är starkt närvarande i de flesta skrivandes liv. Mycket i skrivande handlar om att våga: våga börja, våga skriva om känslor, våga läsa upp för någon annan, våga låta någon annan läsa, våga skicka till förlag, våga kämpa på efter en refusering.

Skrivardagen

Flera av författarna nämnde under samtalen med CM att de var intresserade av skrivretreater, något som blir alltmer vanligt förekommande men som även är relativt kostsamt. Därför beslutades att anordna en Skrivardag på Ryhovs herrgård där författarna bjöds på en heldag med lunch och fika och möjlighet att sitta och skriva och samtala tillsammans med andra. Denna måndag deltog 25 författare och dessa fick möjlighet att under dagen få ett kort coachande samtal med CM. Intresset för att starta skrivarcirkel var stort och ledde till att femton personer anmälde sitt intresse under dagen. Dessa delades sedan in i tre grupper utifrån genre. Introduktion till skrivarcirkelarna hölls sedan på nystartade Jönköpings litteraturhus som är en samarbetspartner för projektet då litteraturhuset har lokaler som lämpar sig för samtal och där deltagarna i projektet har förutsättningar för att driva sina skrivarcirkel tillsammans.

Dessa skrivarcirkel kommer med största sannolikhet att gynna författarnas fortsatta utveckling eftersom samtalet som kan hållas runt text är en viktig faktor för att detta ska

kunna ske. Att höra andras reflektioner kring det skrivna och att själv formulera egna reflektioner gör att författaren kommer till nya insikter om sitt skrivande.

Under 2019/2020 hålls en Skrivardag per termin, den första 11 november på Ryhovs herrgård och den andra under våren i Jönköpings litteraturhus.

Projektets marknadsföring

Den första åtgärden som vidtogs för att nå ut till författarna i länet var som sagt genom att använda kartläggningen av litterära aktörer från 2016 och det nätverk CM redan hade. En informationsfilm spelades in omgående och marknadsfördes i sociala medier. Ytterligare en publicerades och marknadsfördes i november 2018. Samtidigt distribuerades 1000 informationsbokmärken till samtliga kommunala huvudbibliotek samt till väntrummen i regionens sjukhus med avsikten att nå människor som kanske inte annars kommer i kontakt med.

Under Smålit 2019 deltog Skrivkultur i Värnamo, Jönköping och Nässjö med ett informationsbord och i Jönköping med en introducerande föreläsning av CM och PN. Närvaron i detta arrangemang gav projektet 15 nya deltagare.

Reflektioner kring framtidsmöjligheter

Bland författarna finns ett stort intresse att ha fortsatta samtal om skrivande. Jönköpings litteraturhus har kommit att bli betydande eftersom det utgör en naturlig mötesplats för alla som skriver i området. Till följd av de synergier som vunnits i samarbetet med Jönköpings litteraturhus kommer samarbetet att fortsätta och utvidgas under kommande år. Främst i meningen att litteraturhuset tar hand om de skrivarciklar som alstras genom de gemensamma skrivardagarna under höst och vår.

Som tidigare nämnts finns ett stort intresse från författarna att få fortsatt coachning. Dels för att bearbeta manus som fått nja-svaret från förlagen, dels för att de har fler manuskript de vill

bearbeta under professionell vägledning. Att inrätta en heltidstjänst som ägnar sig åt att ta hand om länets författare på detta vis skulle sannolikt ge utrymme för en mycket god kvalitativ utväxling för de skrivande i länet och sätta Jönköpings län på kartan som ett av de mest författartäta sett till antalet utgivna verk. Idag har den coachande funktionen i stort sett bara utrymme att arbeta med de redskap som nu finns, det vill säga att läsa tio sidor med responsgivning och sedan eventuellt läsa hela manuset med ny respons. Men med en utökad tjänst skulle det finnas utvecklingsmöjligheter att skraddarsy hjälpen ännu mer för författarna. Dessutom skulle det vara möjligt att bygga upp kunskapsbanker med exempelvis digitalt material som i kan användas vidare och enklare även på mindre orter i länet och digitalt. På så vis skulle projektet kunna bidra till ytterligare litterär tillväxt eftersom projektet skulle göras tillgängligt för flera samtidigt. En utökad tjänst skulle även göra det möjligt att få till stånd fler samtal och workshops även på de mindre orterna i länet. På detta vis skulle författarskap kunna byggas upp strukturerat och inte lika många riskerar att ge upp på vägen så som ofta sker idag. Samtidigt ligger det ett värde i att ”normalisera” skrivandet. Det vill säga att genom att visa att det finns många som skriver och att man inte är alldeles ensam på sin kammare så kan det bidra till att fler vågar fortsätta eller kanske påbörja det där skrivprojektet som de drömt om. Tröskeln blir inte lika hög.

Forskning visar att skrivande bidrar till ett ökat välbefinnande. Bland annat har forskning.se (2018) en artikel som tar upp terapeutiskt skrivande, *expressive writing*, som en metod för personer med olika medicinska tillstånd att finna läkning. Att närma sig denna typ av skrivande skulle också kunna vara en del av Skrivkultur då många av dem som sökt sig till projektet vill och behöver berätta om/bearbeta traumatiska händelser i sina liv och låta dessa berättelser förvandlas till kvalitativa fiktiva skönlitterära verk som kan hjälpa andra vidare i liknande situationer eller med liknande upplevelser bakom sig. Att arbeta på det viset med sitt skrivande finner flera av författarna i Skrivkultur meningsfullt och de uppger att det ibland är det som till stor del driver dem framåt – de vill att deras trauma ska få en mening.

Eftersom infrastrukturen med litterära festivaler och föreningar byggts upp de senaste åren finns tack vare Skrivkultur grundläggande möjligheter i form av intellektuellt utbyte, professionellt lektörskap och möjligheter att medverka i litterära sammanhang för författare som vill stanna i länet. Det innebär långsiktiga strategiska vinster specifikt för de skrivande men också generellt för den kulturella kvaliteten i Jönköpings län.

För överblick på området Expressive Writing se: <https://www.forskning.se/2018/09/24/egen-skrivterapi-en-billig-vag-till-halsa/>

Deltagande författares projekt och skrivande

I enlighet med GDPR har listan anonymiserats

Författare i Värnamo

Projekt: En samtidsberättelse om en familj som förlorat ett barn. Författaren har fått positiv feedback från Bonniers på manuset tidigare och arbetar nu för att få det antaget.

Författare i Jönköping

Projekt: Ingår i författarduo. Deras projekt, Svikt, är en samtidsskildring skriven i short cuts-anda. Romanen utspelar sig delvis inom sjukvården, en miljö som författarna är välbekanta med eftersom de båda är läkare. Författaren har tidigare fått flera lektörsutlåtanden från Bonniers men ännu inte fått något antaget. Hon avser att fortsätta på egen hand eller tillsammans med sin kompanjon.

Författare i Jönköping

Projekt: Skriver på sin tolfte fantasy/äventyrsroman som ingår i en serie berättelser som alla utspelar sig i samma värld. Hans manus är mycket omfattande och han har stora ambitioner med sitt skrivande.

Författare i Jönköping

Projekt: Arbetar med att sammanföra två manus till en barn-/ungdomsroman om självtillit hos unga.

Författare i Jönköping

Projekt: En mycket välskriven ungdomsroman med fantastiska inslag om en tjej som kommer till en ny skola. Författaren är psykiater för barn och unga vilket sannolikt bidrar till skildringens trovärdighet.

Författare i Jönköping

Projekt: *Vitklöver* – en roman. Författaren är en ung student som arbetar på sitt första manus.

Författare i Jönköping

Projekt: En välskriven kortroman som skickades till förlag under våren. En mycket lovande ung, 25 år, författare. Har gått en skrivarkurs på Jönköping university.

Författare i Tranås

Projekt: Skriver barnboksmanus för yngre åldrar. Det aktuella manuskriptet handlar om att våga och gestaltar skeenden som uppstår när en pappa som tar med sig barnen på utflykt i blåbärsskogen.

Författare i Jönköping

Projekt: Är den andra delen av duon som skrivit manuset *Svikt*. Även denna författare har egna separata planer för sitt framtida författarskap om inte det gemensamma manuset blir antaget av förlag.

Författare i Jönköping

Projekt: Skriver ett antal skräcknoveller som lästs i projektet. Han funderar på att sätta samman dem i en novellsamling. Författaren har även arbetat med en barnroman som skickats till förlag men ännu inte blivit antagen.

Författare i Jönköping

Projekt: *Demonton*. En fantasyskildring om ungdomar i ett framtidssamhälle kallat Demonton. Denna författare har även fått hjälp i projektet Young writers lab och är mycket ambitiös med sitt skrivande. Hon går en skivutbildning i Luleå.

Författare i Vetlanda

Projekt: Ett manus med fantastiska inslag och kärlek. Påbörjades under NaNoWriMo som är ett nätbaserat event som äger rum årligen i november med deltagare från hela världen där man ska skriva 50 000 ord på en månad.

Författare i Jönköping

Projekt: Skriver på en serie romaner som utspelar sig i samma fantasyvärld. En driven ung kille, 16 år, med stora ambitioner. Han var även en av ungdomarna som deltog i feriepraktiken Platsens författare sommaren 2019.

Författare i Jönköping

Projekt: Arbetar med att bearbeta ett hundratal texter som hon tidigare publicerat i bloggform och som hon hoppas få ge ut på något av de förlag hon varit i kontakt med.

Författare i Värnamo

Projekt: Berättelsen om författarens eget liv som älskat ensam barn och som senare som vuxen förlorar sitt livs kärlek i en olycka. Om hon inte blir antagen av ett förlag är hon villig att publicera i egen regi.

Författare i Jönköping

Projekt: Arbetar med ett längre manus som omfattar hennes eget liv som hon avser att publicera på egen hand. Uppväxtskildringen från Värnamo kan komma att bli ett manus för sig som hon skickar till förlag så småningom.

Författare i Jönköping

Projekt: En välskriven kortroman med inslag av magisk realism som delvis utspelar sig på Munchmuséet i Oslo. Författaren arbetar även som konstnär och det märks i hennes bildspråk. Mycket lovande.

Författare i Jönköping

Projekt: En framtiddystopi där ungdomar styr världen och man får välja mellan att leva ett kort sterilt liv i den styrda världen eller leva fritt utanför gränserna med sin familj. Författaren har skrivit tre delar i en serie och kommer att vilja ha hjälp med del två och tre när hon bearbetat dem.

Författare i Värnamo

Projekt: En verklighetsbaserad uppväxtskildring om en trasig familj. Berättelsen bygger på författarens eget liv och är mycket engagerande.

Författare i Värnamo

Projekt: Skriver historiska romaner om herrskap och tjänstefolk. Hon har ett ytterligare manuskript som hon vill få läst av Skrivkultur som är en avknoppning av det aktuella manuset och handlar om en av tjänstekvinnorna.

Författare i Habo

Projekt: Vildkatt och änka. En äventyrlig roman som handlar om en romans som uppstår mellan en kriminell yngre man och en betydligt äldre kvinna. Denna författare är mycket produktiv och ambitiös och säljer bland annat noveller till veckotidningar.

Författare i Tranås

Projekt: Barnböcker som hon illustrerar på egen hand. Författaren gick 2018–19 Sörängens ettåriga bilderboksutbildning. Hon vann sexordsnovelltävlingen som Skrivkultur anordnade under Smålit vilket innebar att hon fick flera av sina manus lästa och ett extra coachande samtal.

Författare i Habo

Projekt: En välskriven historiskt förankrad roman som utspelar sig i en akademiskt färgad nutid och vikingatid i Sverige/Spanien.

Författare i Värnamo

Projekt: En välskriven roman/feelgood om en kvinna som lämnas av sin man efter att barnen lämnat boet. Via hennes julfiranden får vi ta del av hennes förändring på vägen mot att bli en starkare människa.

Författare i Jönköping

Projekt: *Äkta och oäkta förfalskningar – en konstskatt i polishusets källare* Boken gavs ut på Carlssons i februari 2019 och marknadsfördes stort på Smålit där författaren framträdde.

Författare i Habo

Projekt: *Sagas första år - en liten hunds dagbok*. En fotografisk dagbok om författarens hund som valp. Manuset har antagits av Jönköpingsförlaget Punkt förlag som nominerats till Publishingpriset 2019 för en annan bok och ges ut i samband med Bokmässan 2019.

Författare i Jönköping

Projekt: *Lusthus*. Ett välskrivet manus som varit hos Bonniers och vänt med lektörsutlåtande innan projekt Skrivkultur och som författaren nu bearbetar för att förhoppningsvis få det antaget.

Författare i Nässjö

Projekt: Arbetar med ett fantasymanus som hon påbörjade under NaNoWriMo 2018. Författaren ger även ut sin poesi på eget förlag.